**Beleidsregels Bestuurlijke boete Participatiewet, IOAW en IOAZ gemeente Wassenaar 2027**

Het college van de gemeente Wassenaar,

gezien het collegevoorstel van 13 oktober 2026,

gelet op de bepalingen van artikel 17 en 18a van de Participatiewet, artikel 13 en 20a van de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) en de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ), artikel 5.4 van de Algemene wet bestuursrecht en het Boetebesluit socialezekerheidswetten;

besluit vast te stellen de navolgende:

**Beleidsregels Bestuurlijke boete Participatiewet, IOAW en IOAZ gemeente Wassenaar 2027.**

**Artikel 1 - Begripsbepaling**

In deze beleidsregels wordt verstaan onder:

- Awb: Algemene wet bestuursrecht;
- Benadelingsbedrag: het bedrag dat ten onrechte of tot een te hoog bedrag aan bijstand is ontvangen, als gevolg van het niet of niet behoorlijk nakomen van de verplichting bedoeld in artikel 17, eerste lid, van de Participatiewet of wegens de verplichting bedoeld in artikel 13, eerste lid, van de IOAW of artikel 13, eerste lid, van de IOAZ;
- Boete: de bestuurlijke boete als bedoeld in artikel 18a Participatiewet, artikel 20a IOAW en artikel 20a IOAZ;
- College: het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Wassenaar;
- Criteria verwijtbaarheid: de criteria verwijtbaarheid zoals opgenomen in artikel 2a van het boetebesluit socialezekerheidswetten;
- Inlichtingenplicht: de verplichting als bedoeld in artikel 17, eerste lid, van de Participatiewet, artikel 13, eerste lid, van de IOAW, artikel 13, eerste lid, van de IOAZ, en artikel 30c, tweede en derde lid, van de Wet SUWI;
- IOAW: Wet Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers;
- IOAZ: Wet Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen;

- Onverwijld uit eigen beweging: uit eigen beweging de feiten of omstandigheden welke van belang zijn voor de arbeidsinschakeling of het bepalen van het recht op uitkering verstrekken uiterlijk binnen ten hoogste twee weken nadat het te melden feit of de omstandigheid zich voordoet, bekend is geworden, of redelijkerwijs bekend had kunnen zijn;
- Wet SUWI: Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen.

**Artikel 2 - Hoogte boete**

1. De bestuurlijke boete wordt vastgesteld op de hoogte van het benadelingsbedrag, met dien verstande dat de boete wordt vastgesteld op ten minste het bedrag genoemd in artikel 2 lid 11 van het Boetebesluit socialezekerheidswetten.
2. Bij recidive wordt conform artikel 2 lid 6 van het Boetebesluit socialezekerheidswetten gehandeld.

**Artikel 3 - Schriftelijke waarschuwing in plaats van boete**

1. In plaats van een boete wordt een schriftelijke waarschuwing gegeven in de gevallen als bedoeld in artikel 18a lid 4 van de Participatiewet en artikel 2aa van het Boetebesluit socialezekerheidswetten.
2. Een waarschuwing vanwege schending inlichtingenplicht zonder benadelingsbedrag telt niet mee om te bepalen of er sprake is van recidive.

**Artikel 4 - Boetewaardig gedrag tijdens de aanvraagprocedure**

1. Als belanghebbende tijdens de aanvraagprocedure pas gegevens inlevert die noodzakelijk zijn voor de beoordeling van het recht op uitkering, nadat een hersteltermijn is geboden, kan een schriftelijke waarschuwing worden gegeven en wordt geen boete opgelegd rekening houdend met beleidsregel 3 lid 1.
2. Als belanghebbende tijdens de aanvraagprocedure geen of onvoldoende gegevens inlevert, die noodzakelijk zijn voor de beoordeling van het recht op uitkering, nadat een hersteltermijn is geboden dan wordt er geen boete opgelegd wegens schending inlichtingenplicht zonder benadelingsbedrag tenzij het de derde aanvraagprocedure in 12 maanden betreft waarbij er geen of onvoldoende gegevens zijn verstrekt.

**Artikel 5 - Verminderde verwijtbaarheid**

1. Indien het college heeft vastgesteld dat er sprake is van verminderde verwijtbaarheid, als bedoeld in artikel 2a van het Boetebesluit, stelt het college de hoogte van de bestuurlijke boete vast met inachtneming van artikel 2 van het Boetebesluit socialezekerheidswetten.

2. Ontbreekt iedere vorm van verwijtbaarheid, dan wordt op grond van artikel 5:41 van de Awb afgezien van het opleggen van een boete of het geven van een schriftelijke waarschuwing.

**Artikel 6 – Evenredigheid van besluiten**

1. Het college voert een toets aan het evenredigheidsbeginsel, als bedoeld in artikel 3:4 lid 2 van de Awb, uit bij het opleggen van een bestuurlijke boete.
2. Het college kan het besluit tot het opleggen van een bestuurlijke boete matigen of hiervan afzien als daarvoor dringende redenen aanwezig zijn, als bedoeld in artikel 18a, lid 7 van de Participatiewet en artikel 20a lid 7 van de IOAW en IOAZ.
3. Het college beoordeelt de evenredigheid van besluiten op basis van de:
   a. Geschiktheid van het besluit om het beoogde doel te bereiken.
   b. Noodzakelijkheid van het besluit om het beoogde doel te bereiken.
   c. Evenredigheid van het besluit.
4. Het college weegt de oorzaak en het gevolg van het besluit mee in de evenredigheidstoets, als bedoeld in lid 1. Het college neemt ten minste de volgende factoren mee in de afweging:
   a. De mate waarin nalatigheid of vertraging bij de gemeente van invloed is op het besluit.
   b. Het doen-vermogen van belanghebbende.
   c. De gezinssituatie van belanghebbende.
   d. De consequenties van een besluit op de financiële situatie van de belanghebbende.
   e. De mate van verwijtbaarheid van de belanghebbende.

**Artikel 7 - Hardheidsclausule**

Het college kan artikelen uit deze beleidsregels buiten toepassing laten of daarvan afwijken voor zover toepassing daarvan leidt tot een onbillijkheid van overwegende aard.

**Artikel 8 - Citeertitel**

Deze beleidsregels kunnen worden aangehaald als “Beleidsregels bestuurlijke boete Participatiewet, IOAW en IOAZ gemeente Wassenaar 2027”.

**Artikel 9 - Inwerkingtreding en intrekking oude beleidsregels**

1. Deze beleidsregels treden in werking op 1 januari 2027.
2. De Beleidsregels bestuurlijke boete Participatiewet, IOAW en IOAZ gemeente Wassenaar 2025 worden met ingang van de in lid 1 genoemde datum ingetrokken.

**Ondertekening**

*Aldus vastgesteld in de vergadering van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Wassenaar, d.d. 13 oktober 2026.*

*de gemeentesecretaris,*

*drs. A.P.A. Oostermeijer*

*de burgemeester,*

*drs. L.A. de Lange*

**Toelichting beleidsregels bestuurlijke boete Participatiewet, IOAW en IOAZ gemeente Wassenaar 2027**

**Algemeen**

De uitvoering van de Participatiewet, IOAW en IOAZ heeft zich de afgelopen jaren op belangrijke onderdelen ontwikkeld. Centraal staat de hervorming van de Participatiewet: de Participatiewet in balans. Het doel van deze hervorming is om in de Participatiewet uit te gaan van meer vertrouwen, maatwerk en de menselijke maat. Om dit wettelijk vast te leggen, is de Participatiewet vanaf 1 januari 2027 gewijzigd.

De Participatiewet (artikel 18a) verplicht het college een bestuurlijke boete op te leggen als de belanghebbende de inlichtingenplicht, als bedoeld in artikel 17, schendt. De hervorming van de Participatiewet vraagt om een zorgvuldige en evenredige toepassing van de bestuurlijke boete. Het uitgangspunt is dat handhaving van de inlichtingenplicht een wettelijke plicht blijft van gemeenten. Tegelijkertijd biedt de gewijzigde wet meer ruimte om maatwerk te bieden en om een zorgvuldige belangenafweging te maken bij het opleggen van boetes.

Deze beleidsregels bevatten het beleid van de gemeente over de manier waarop het college uitvoering geeft aan haar verplichting om te handhaven op de schending van de inlichtingenplicht. Het doel is om de bestuurlijke boete op een transparante, consistente en evenredige manier toe te passen.

**Artikel 1 - Begrippen**

Dit artikel behoeft geen verdere toelichting.

**Artikel 2 - Hoogte boete**

In artikel 18a van de Participatiewet, artikel 20a IOAW, artikel 20a IOAZ en het Boetebesluit socialezekerheidswetten zijn algemene regels opgenomen voor het bepalen van de hoogte van de bestuurlijke boete. De hoogte van de recidiveboete is opgenomen in artikel 18a lid 5 Participatiewet, artikel 20a lid 5 IOAW en artikel 20a lid 5 IOAZ. Hierbij is ook het minimale boete bedrag opgenomen om bij een zeer gering fraudebedrag onderscheid te maken tussen eerste keer en recidive. Een herhaling van de schending van inlichtingenplicht zonder dat er te veel bijstand is uitgekeerd levert geen recidiveboete op.

**Artikel 3 - Schriftelijke waarschuwing in plaats van boete**

De gemeente heeft de bevoegdheid om in gevallen waarin de schending van de inlichtingenplicht niet heeft geleid tot te veel of ten onrechte verstrekte uitkering, geen boete op te leggen maar te volstaan met een schriftelijke waarschuwing. Het college van de gemeente Wassenaar kiest ervoor om gebruik te maken van deze bevoegdheid.

Een waarschuwing wordt schriftelijk gegeven. Het betreft een beschikking waartegen bezwaar en beroep openstaat.

**Artikel 4 - Boetewaardig gedrag tijdens de aanvraagprocedure**

Tijdens de aanvraagprocedure kan het voorkomen dat belanghebbende nog onvoldoende op de hoogte is van de inlichtingenplicht. De schending van de inlichtingenplicht heeft dan niet geleid tot te veel of ten onrechte verstrekte uitkering. Er kan hier worden volstaan met een schriftelijke waarschuwing. Als uitzondering daarop is de situatie van belanghebbende al meerdere procedures heeft doorlopen en meerdere malen is gewezen op de verplichtingen. In die situatie wordt de boete wel opgelegd.

**Artikel 5 - Verminderde verwijtbaarheid**

In artikel 18a van de Participatiewet, artikel 20a IOAW, artikel 20a IOAZ en het Boetebesluit socialezekerheidswetten is opgenomen dat het college de bestuurlijke boete kan verlagen indien sprake is van verminderde verwijtbaarheid. In het Boetebesluit heeft de wetgever vastgelegd in welke gevallen in ieder geval sprake is van verminderde verwijtbaarheid. Deze zijn opgenomen in het tweede lid van artikel 2a onder a t/m e van het Boetebesluit.

a. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan problemen in de situatie thuis waardoor belanghebbende onder ernstige psychische druk staat, zoals een ernstige ziekte of het overlijden van de partner of kinderen.

b. Hierbij gaat het om de situatie dat de geestelijke toestand van de belanghebbende zelf zodanig is dat de gedraging niet volledig kan worden toegerekend. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om de persoon die in verband met zijn geestelijke vermogens administratief onbekwaam is. Indien de belanghebbende, gelet op zijn geestelijke toestand, structureel niet in staat is de inlichtingenverplichting na te komen, is er reden dat een wettelijke vertegenwoordiger deze verplichting namens de belanghebbende, nakomt.

c. Door alsnog op eigen initiatief de juiste informatie te leveren, vormt dit een grondslag voor verminderde verwijtbaarheid. Indien de juiste alsnog wordt gegeven in het kader van toezicht op de naleving van een inlichtingenverplichting dan levert dit evenwel geen omstandigheid op die leidt tot verminderde verwijtbaarheid.

d. Hierbij gaat het om een fout van het college. Als het college bekend is met een feit dat een belanghebbende had moeten melden, maar hierop geen actie onderneemt waardoor het benadelingsbedrag is opgelopen, dan is het opgelopen benadelingsbedrag te wijten aan het college.

e. De wetgever geeft als voorbeeld situaties waarin ten aanzien van een belanghebbende sprake is van multi-problematiek.

In de situaties genoemd in het derde lid is in ieder geval geen sprake van verminderde verwijtbaarheid. Deze situaties zijn overgenomen uit de Nota van toelichting bij het Besluit aanscherping handhaving en sanctiebeleid SZW-wetgeving.

Bij verminderde verwijtbaarheid wordt aangesloten bij de percentages zoals opgenomen in artikel 2 van het Boetebesluit socialezekerheidswetten. Hierdoor worden standaard situaties gelijk behandeld en in uitzonderingssituaties bestaat de mogelijkheid om hiervan af te wijken.

**Artikel 6 – Evenredigheid van besluiten**

Het uitgangspunt is dat gemeenten een boete opleggen als de belanghebbende niet voldoet aan de inlichtingenplicht. Lid 2 bepaalt dat het college de ruimte heeft om geheel of gedeeltelijk af te zien van een bestuurlijke boete, zodra er dringende redenen zijn om hiervan af te zien. Van dringende redenen is sprake wanneer de oorzaken en gevolgen onevenredig zijn tot het doel waarmee het college het besluit oplegt. Dit staat in artikel 18a, lid 7, van de Participatiewet.

Op basis van de uitspraak ECLI:NL:RVS:2022:285 is het evenredigheidsbeginsel gericht op het voorkomen van *onnodig* nadelige gevolgen. Een besluit met nadelige gevolgen is niet per definitie een onevenredig besluit. En omgekeerd kan een besluit met beperkte negatieve gevolgen voor de belanghebbende toch onevenredig zijn, bijvoorbeeld omdat de met het besluit te dienen doelen niet zwaar wegen.

Lid 1 en lid 2 bepalen dat het college op basis van de evenredigheidstoets afweegt of er aanleiding is om geheel of gedeeltelijk af te zien van een bestuurlijke boete. De evenredigheidstoets houdt in dat het college:

- De verantwoordelijkheid heeft om besluiten zorgvuldig voor te bereiden;
- De evenredigheid van een besluit toetst zodra een belanghebbende een beroep doet op dringende redenen.

In aanvulling op lid 1, bevat onderstaande beschrijving een toelichting op wanneer de gemeente de evenredigheid toetst.

Een zorgvuldige voorbereiding van besluiten is van belang. Dit draagt bij aan passende besluiten, duidelijke communicatie met de belanghebbende en aan de signalering van problemen. Het moment waarop en de wijze waarin het college de evenredigheid toetst in de voorbereiding op besluiten is echter afhankelijk van de bevoegdheid van het college. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen een discretionaire en gebonden bevoegdheid. Bij een discretionaire bevoegdheid heeft het college de ruimte om zelf een afweging te maken in het besluit dat zij neemt. Hierbij is het belangrijk om de evenredigheid van het besluit af te wegen voordat het besluit genomen wordt. Bij een gebonden bevoegdheid is het opleggen van een bestuurlijke boete bij wet bepaald. Het uitgangspunt is dat de wetgever de evenredigheid van het besluit toetste toen zij de wet

vormde. Dit betekent dat de evenredigheidstoets in de voorbereiding van besluiten met name een rol speelt bij een discretionaire bevoegdheid.

Het verzoek om af te zien van de bestuurlijke boete kan ook vanuit de belanghebbende komen. De belanghebbende doet dan een beroep op dringende redenen. Er is sprake van dringende redenen wanneer de gevolgen van een besluit niet in verhouding staan tot het doel. Het gaat hierbij om het doel waarmee het college het besluit oplegt. Het doel is bijvoorbeeld om het bewustzijn van de belanghebbende rond de inlichtingenplicht te vergroten. Het college is in haar contact met belanghebbenden oplettend op signalen dat de belanghebbende een beroep doet op dringende redenen.

Lid 3 en lid 4 bepalen de wijze waarop het college een evenredigheidstoets uitvoert. Lid 3 bepaalt dat het college de evenredigheid beoordeelt op basis van of het besluit:

a. Geschikt is om het beoogde doel te bereiken. Met andere woorden: leidt dit besluit daadwerkelijk tot het doel waarmee het wordt opgelegd?

b. Noodzakelijk is om het beoogde doel te bereiken. Met andere woorden: is dit besluit nodig om het doel te bereiken waarmee het wordt opgelegd? Of zijn er andere ook andere manieren om dit doel te bereiken?

c. Evenredig is. Onderstaande toelichting bevat een nadere omschrijving van de beoordeling van de evenredigheid van een besluit.

Bij het beoordelen van de evenredigheid heeft het college zowel aandacht voor de oorzaak als het gevolg van het besluit. Het college kijkt naar de omstandigheden die aanleiding gaven tot het besluit en naar de verwachte gevolgen. Het college gaat hierbij uit van informatie en signalen over de belanghebbende die bij het college bekend zijn. Bij dringende redenen betrekt het college daarnaast de argumenten van de inwoner bij de beslissing om geen bestuurlijke boete op te leggen.

Lid 4 bepaalt dat het college ten minste de volgende factoren meeweegt in de toetsing van de oorzaken en gevolgen van een besluit:

a. De mate waarin nalatigheid of vertraging bij de gemeente van invloed is op het besluit.

b. Het doenvermogen van belanghebbende. Het doenvermogen is de mate waarin de belanghebbende in staat was om de inlichtingenplicht te begrijpen en na te komen. Het college houdt hierbij rekening met omstandigheden die dit belemmeren. Bijvoorbeeld de complexiteit van de gevraagde informatie, psychische of lichamelijke klachten, beperkte taal- of digitale vaardigheden of ingrijpende levensgebeurtenissen.

c. De gezinssituatie van belanghebbende.

d. De consequenties van een besluit op de financiële situatie van de belanghebbende.

e. De mate van verwijtbaarheid van de belanghebbende. De verwijtbaarheid is de mate waarin het niet naleven van de inlichtingenplicht aan de belanghebbende kan worden toegerekend.

Deze factoren komen voort uit de verschillende gemeentelijke ambities en aandachtspunten. De gemeente vindt het bijvoorbeeld belangrijk om:

- inwoners te ondersteunen richting een schuldenvrije toekomst en financiële rust;
- aandacht te hebben voor inwoners in kwetsbare posities en situaties;
- in de ondersteuning bij te dragen aan de eigen regie, participatie en arbeidsinschakeling van inwoners.

**Artikel 7 - Hardheidsclausule**

Dit artikel behoeft geen verdere toelichting.

**Artikel 8 - Citeertitel**

Dit artikel behoeft geen verdere toelichting.

**Artikel 9 - Inwerkingtreding en intrekking oude beleidsregels**

Dit artikel behoeft geen verdere toelichting.